

Gemeente	: Boxtel	Objectnr.	: 4
Plaats	: Liempde	Datum invent.	: 7/1998
Straat + nummer	: Barrierweg 23	Kwalificatie	: gemeentelijk monument
Kad. aanduiding	: B2965		
Huidige functie	: woonhuis		
Oorspr. functie	: boerderij		
Bouwtype	: langgevelboerderij		
Bouwjaar	: 1876 (met oudere kern, driebeukig ankerbalkgebint); bakhuis ca. 1848; varkensstal ca. 1880		

Bouwgeschiedenis: Van oudsher staat ter plaatse een boerderij. Op de kadastrale kaart van 1832¹ is hier een boerderij ingetekend met een zelfde contour als het huidige pand. Alleen had dat pand aan de zuidoost-hoek een inhoeking, wat er op duidt dat het een boerderij van het hoekgeveltype was. Aan de oostzijde hiervan stond op korte afstand een schuur. Samen vormden zij destijds de enige bebouwing op een 'eiland', omsloten door Barrierweg, Eikendaal, en een weg aan de zuidzijde, langs de voorgevel van de boerderij. Feitelijk lag de boerderij dus aan deze laatste weg, net als de boerderij Eikendaal 6 (objectnr. 14). Het verdwijnen van deze openbare weg omstreeks 1970 verklaart de huidige schijnbaar merkwaardige ligging van deze panden ten opzichte van de Barrierweg en Eikendaal.

In 1816² viel dit pand in de vijfde klasse (*'beste soort der gewone boerenwoningen, voorzien van de nodige ruimte, deels in goede, deels in minderen staat van onderhoud'*), bij de instelling van het kadaster in 1832 was de kwaliteit achteruit gegaan naar de achtste klasse (*'grootendeels in slechte staat van onderhoud'*)³.

In 1876 is de boerderij herbouwd in de huidige vorm⁴, met behoud van een aantal onderdelen van het oude pand: de getoogde kelder, de ankerbalkgebinten in het achterhuis en de brandmuur (en mogelijk de schouw). Verder vermelden de kadastrale leggers al eerder, omstreeks 1848 (dienstjaar 1849), de bouw van een bakhuis en ca. 1880 (dienstjaar 1881) de stichting van een varkenshok³. Beide thans nog bestaande bouwsels staan ingetekend op de kadastrale schattingskaart van 1886¹.

In 1964 is op het achtererf een varkensschuur annex washok gebouwd⁵.

De voormelde oude schuur is ca. 1980 afgebroken (de gebinten zijn verhuisd naar Veldhoven; mededeling bewoner). De boerderij is sedert een 20-tal jaren buiten bedrijf (mededeling bewoner). Op het 'eiland' zijn inmiddels drie nieuwe huizen verrezen.

Beschrijving: Oostelijk van en overhoeks ten opzichte van de Barrierweg gesitueerde langgevelboerderij uit 1876. De voorgevel is gericht op het zuiden; voorheen liep hierlangs een openbare weg naar de Eikendaal. Het voorerf is open gebleven (grasveld); het woonhuis bevindt zich aan de oostzijde, ervoor ligt een ondiep, omhaagd tuintje. Nabij de zuidwesthoek van het pand staat een forse oude lindeboom (omtrek ca. 200cm). De kopgevel van de schuur staat op ca. 4 meter afstand van de Barrierweg; ook hier is het erf open gebleven. Op korte afstand van en haaks op de achtergevel van de boerderij staat nabij de Barrierweg een uit ca. 1880 daterende voormalige varkensschuur. Aan de noordzijde hiervan ligt de oprit naar het bestrate achtererf. Aan de noordzijde van dit erf staat een uit ca. 1848 daterend voormalig bakhuis. Aan de oostzijde van het erf staat een uit recenter jaren daterende voormalige varkensschuur. De boerderij beslaat een rechthoekig grondplan (ca. 28x10 meter) en heeft een zadeldak met wolfeind aan de kopgevel van het woonhuis. Aan de achterzijde ligt de dakvoet aanmerkelijk lager. Het woonhuisdak is gedekt met blauwe (deels rode) muldenpannen, het schuurdak met blauwe oudhollandse pannen. Ter hoogte van de brandmuur staat op de nok een gemetselde schoorsteen. Het dak heeft eenvoudige goten; deels is het nog gootloos. De gevels zijn opgetrokken in divers gekleurde, grotendeels handvorm baksteen in kruisverband; sporen van knipvoeg bij de huisgevels. Een kleurige rode steen is gebruikt in de voorgevel van het woonhuis, bij de kopgevel een geelachtige steen en een contrasterende rode steen in de strekken boven de gevelopeningen. De gevels zijn voorzien van een gecementeerde spatrand (uitgezonderd een deel van de achtergevel van de schuur) en aan de bovenzijde van een muizetand-daklijst.

De voorgevel heeft bij het woonhuis een vernieuwde deur met eenruits bovenlicht in een oud geprofileerd kozijn met dito kalf (kozijn op hardstenen neuten). Aan weerszijden hiervan een (gewijzigd zes- of negenruits schuif-) venster met oud kozijn (met luikaanslag) en vernieuwde ramen (vast eenruits onderraam, kleppend bovenraam); de vensters zijn voorzien van klampluiken en gefrijnde hardstenen lekdorpels. Boven de gevelopeningen zitten eensteens strekken. De schuurgevel (met diverse bouwsporen) heeft nog de oude hoge dubbele deeldeer (klampdeuren in steensponning). Ter plaatse van de oorspronkelijke dubbele staldeer zit thans een enkele getoogde staldeer (klampdeer in steensponning) met aan weerszijden een getoogd ijzeren stalraam; verder nog een vernieuwd houten stalraam en twee betonnen stalramen (zesruits, liggend formaat).

De kopgevel van de schuur is blind, behoudens twee dito betonnen stalramen.

Ook de lagere achtergevel van de schuur heeft een viertal van dergelijke betonnen stalramen; voorts een opgeklampte staldeer (in steensponning), ijzeren stalramen en diverse bouwsporen; nabij de brandmuur een oude klampdeer in geprofileerd kozijn. Ter hoogte van het huis een nieuwer keukenvenster en -deur.

De rechter zijgevel heeft een kelderlicht met diefijzers, erboven een klein vierruits opkamervenster (kozijn met luikaanslag; rollaag aan onderzijde). Links hiervan twee gewijzigde schuifvensters als in de voorgevel; het linker venster is later bijgeplaatst en voorzien van een gepleisterde imitatie-strek en dito lekdorpel. Direct onder de dakvoet van het wolfeind zitten twee zoldervensters (voorheen zaten deze lager in de gevel, getuige twee lager geplaatste rollagen). Interieur. In het voormalig bedrijfsgedeelte staat nog de oorspronkelijke (van de voorganger van de boerderij uit 1876) gebintconstructie met een viertal ankerbalkgebinten. Voorts zijn vermeldenswaard: de oorspronkelijke kelder met tongewelf (kruin haaks op de zijgevel; met pekelbak en getoogde vakken), opkamer, (versmalde) brede schouw met (figuratieve) betegeling; taps toelopend schoorsteenkanaal met rookkast; brandmuur met spoor van oude daklijn (van vóór 1876?); gang met betegelde lambrizing en vloertegels met geometrisch motief (ca. 1920).

De varkensschuur uit ca. 1880 is opgetrokken in baksteen in kruisverband, en heeft een met blauwe, deels rode oudhollandse pannen gedekt gootloos zadeldak met de nok haaks op de boerderij. In de erfgevel een tweetal brede opgeklampte staldeuren in kozijn en twee stalvensters van verschillend formaat. In de noordelijke kopgevel een later geplaatst ijzeren stalraam en in de achtergevel twee dichtgezette luikopeningen (met een rollaag aan onder- en bovenzijde).

Het bakhuis is in hoofdvorm bewaard gebleven: muurwerk in kruisverband (toppen in halfsteens verband), een met rode oudhollandse pannen gedekt zadeldak (met de nok eveneens haaks op de boerderij) tussen met een platte rollaag afgedekte puntgevels. In de kopgevel aan de erfzijde zit een later ingebroken dubbele deur en een dichtgezette kleine opening in de top. De andere kopgevel en de oostgevel zijn blind. In de westgevel het restant van een oud kozijn en een later ingebroken vierruits raam.

Motivering: Langgevelboerderij, herbouwd in 1876 met behoud van onder meer kelder en gebintconstructie, met een uit ca. 1848 daterend bakhuis en een uit ca. 1880 daterende varkensstal.

Van cultuurhistorische waarde vanwege de bouwtypen, vanwege de gaafheid van de hoofdvormen en detaillering, vanwege de ankerbalkgebint-constructie en enige oude interieur-elementen.

Situeringswaarde als beeldbepalend onderdeel van de oorspronkelijke agrarische bebouwing aan de Barrierweg, als gaaf 19de-eeuws ensemble van boerderij, bakhuis en varkensschuur, mede gelet op de erfbeplanting en het open erf; daarbij is de situering van de boerderij van belang als zichtbare herinnering aan de verdwenen wegenloop ter plaatse.

Bronnen:

¹ Rijksarchief Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. Kadastraal minuutplan 1832; Liempde/Goossenbunder C1 nrs. 15 + 16. Kadastrale schattingskaart 1886; C879 + C626.

² Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 2496 Relevé of staat der gebouwde eigendommen en van de deuren en vensters, 1816; Looeind nr. 18, Johannes Welvaarts, bouwman, klasse 5, aantal vensters/deuren: 4.

³ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 3311 Oorspronkelijk aanwijzende tafel 1832; C16 [huis, schuur & erf; klasse 8] + C15 [tuin], Johannes Welvaarts, bouwman. Inv.nrs. 3313-3318 Kadastrale leggers; Art. 450 [1832-1861] Johannes Welvaarts c.s., bouwman; Koestraat C15 [tuin] dienstjaar 1848 stichting > C626 [bakhuis] + C627 [tuin]. Art. 502 + 1744 [1861-..] Wilhelmus Welvaarts c.s.; C16 [huis, schuur & erf] dienstjaar 1879 herbouw > C778 [huis & erf] dienstjaar 1881 stichting varkenshok; dienstjaar 1882 grenswijziging > C879 [huis, erf & schuren] mede-eigenaar de gemeente Liempde voor 8 centiaren uit de weg. Art. 3037 [..-1959] Arnoldus G. Vermeer, koopman; B1796 [huis, erf, schuren, bakhuis, weiland & water] dienstjaar 1959 verkoop. Art 3614 [1959-..] Johannes Vullings, landbouwer; B1796 1968 verkoop > B1944.

⁴ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 1465 Inschrijvingsregister van ingekomen en verzonden stukken, 1866-1896; Lett. P. Toezending van aangiften wegens landontginning en stichting aan GS; volgnr. 23, Jan Welvaarts, herbouw, dagtekening 03-07-1876.

⁵ Archief BWT Liempde. Bouwvergunning 24-1-1964, dossier 1964/46, J. Vullings, Barrierweg 11, B1796, oprichten garage, washok, varkenshokken

⁶ Archief BWT Liempde. Bouwvergunning 1984, dossier 1984/22, wijzigen berging in badruimte.